

การแต่งงานที่เป็นโมฆะ

ตามคำสอนคาทอลิก

เอกสารฉบับนี้เขียนขึ้นเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้ที่ต้องการดำเนินเรื่องการแต่งงานเป็นโมฆะตามหลักของคาทอลิก

ผลกระทบของครอบครัวที่แตกแยก

หากครอบครัวแตกแยก หรือความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวไม่ค่อยจะดีนัก ย่อมเกิดสิ่งที่เรียกว่าปัญหาครอบครัวและส่งผลต่อเป็นปัญหาของสังคม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความเครียด ภาวะซึมเศร้า เด็กที่มีปัญหา ส่งผลกระทบต่อการเรียนหรือการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร เรากงปฏิเสธไม่ได้ว่าต้นเหตุของปัญหาเหล่านี้คือการขาดความอบอุ่นในครอบครัว อย่างไรก็ตามไม่ใช่ทุกคนที่มีครอบครัวแตกแยกนั้นจะเป็นคนไม่ดี แต่ความสัมพันธ์อันร้ายกาจในครอบครัวนั้นย่อมส่งผลกระทบต่อสังคมและพระศาสนจักร

และเราต้องเข้าใจว่าการที่คู่สมรสหย่ากัน มิได้หมายความว่าพวกเขาถูกตัดออกจากพระศาสนจักร (excommunication) เขาหรือเธอยังมีสิทธิ์รับศีลมหาสนิทได้ トラバจิตใจที่เขาและเธอยังไม่ไปแต่งงานใหม่ ฉะนั้นการประกาศการเป็นโมฆะของการแต่งงานครั้งแรกจึงมีความสำคัญที่จะอนุญาตให้เขาสามารถรับพระกายของพระคริสตเจ้าได้อย่างภาคภูมิใจอีกครั้งหนึ่ง ด้วยเหตุนี้ก่อนที่คู่สมรสมีความประสงค์ดำเนินการทำการแต่งงานเป็นโมฆะ พวกเขาต้องหย่าในทางบ้านเมืองเสียก่อน และไม่มีความเป็นไปได้ที่เขาและเธอจะสามารถกลับมาสานความสัมพันธ์กันได้อีกครั้งหนึ่ง

ความหมายของการแต่งงานที่เป็นโมฆะ

นับว่าเป็นการเข้าใจผิดที่ว่า พระศาสนจักรสามารถทำให้การแต่งงานเป็นโมฆะได้ เพราะพระศาสนจักรไม่มีอำนาจเช่นนั้น หากแต่เป็นศาลของพระศาสนจักรที่ตัดสินว่าการแต่งงานครั้งแรกของคู่สมรสนั้นมีปัญหาตั้งแต่แรกเริ่ม อาทิเช่น คำสัญญาที่คู่สมรสกล่าวว่าจะไม่ 100% หรือ ปัญหาอาจจะเกิดกับความตั้งใจที่

จะไม่มีบุตรของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือ พวกเขาอาจจะแต่งงานกัน เพราะความวิตกกังวลหรือความกลัวต่างๆ ตัวอย่างดังกล่าวเราสามารถนำมาพิจารณาในการประกาศการเป็นโมฆะของการแต่งงานได้

ฉะนั้นแทนที่เราจะใช้คำว่าศาลพระศาสนจักร “**ทำให้การแต่งงานเป็นโมฆะ**” เราใช้คำว่า “**การประกาศการเป็นโมฆะ**” ของการแต่งงาน

การแต่งงานที่เป็นโมฆะจึงแตกต่างกับการหย่า การหย่าร้างคือการที่คู่สมรสตัดสินใจเลิกแล้วต่อกัน ส่วนการประกาศการเป็นโมฆะคือการประกาศการแต่งงานที่ไม่ถูกต้องตั้งแต่ที่แรก เพราะการแต่งงานครั้งแรกอาจจะมีปัญหาและมีบางสิ่งบางอย่างไม่ถูกต้องก็เป็นได้

ทำไมเราจำเป็นต้องประกาศการแต่งงานเป็นโมฆะ

ในคำสอนของคาทอลิกการแต่งงานเป็นพันธสัญญาที่มั่นคงถาวรและถาวร ไม่ได้ระหว่งคู่สมรส ฉะนั้นสายสัมพันธ์ของการแต่งงานนี้จึงมีอาจถูกลบล้างได้โดยอำนาจใดๆของมนุษย์ ฉะนั้นหากคู่สมรสต่างกันไปแล้วและมีความปรารถนาจะเข้าสู่การสมรสครั้งใหม่ เขาหรือเธอจึงต้องการประกาศการเป็นโมฆะของการแต่งงานครั้งแรก เพื่อเขาจะไม่มียศผูกพันใดๆและสามารถเข้าสู่ความสัมพันธ์ใหม่ได้อย่างถูกต้อง

โดยเบื้องต้นแล้ว หากคู่สมรสที่หย่าร้างมีความสงสัยในการแต่งงานครั้งแรกพวกเขามีสิทธิ์ที่จะขอคุณพ่อเจ้าวัดทำเรื่องเพื่อที่จะพิจารณาในศาลของพระศาสนจักรท้องถิ่นต่อไป (อาทิเช่น ศาลของสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ราชบุรี จันทบุรี หรือศาลของ 4 สังฆมณฑลอีสาน ฯลฯ) และในขณะที่เดียวกันคู่สมรสที่ยื่นเรื่องมีสิทธิ์ที่จะขอความช่วยเหลือจากพระสงฆ์หรือผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ

ชาวด้านกฎหมายของพระศาสนจักรคาทอลิก คล้ายๆกับการเป็นทนายในการดำเนินเรื่องดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม หากไม่มีมูลบทพื้นฐาน (ground of nullity) ที่บ่งบอกว่าการแต่งงานครั้งแรกนั้น ไม่ถูกต้อง ศาลของพระศาสนจักรก็มีสิทธิ์ที่จะไม่ดำเนินเรื่องให้เช่นกัน

ศาลของพระศาสนจักรดำเนินงานอย่างไร

หน้าที่หลักของศาลพระศาสนจักรคาทอลิกคือการสืบหาข้อมูลความจริง แต่ความจริงที่ว่านี่ไม่ใช่เป็นการพิสูจน์ที่ว่าใครคือผู้ร้าย เป็นถูกใครผิด แต่เป็นการหามูลบทพื้นฐานหรือความเป็นไปได้ที่ว่า การแต่งงานครั้งแรกนั้น ไม่ถูกต้องและเป็นโมฆะ ฉะนั้นคู่สมรสต้องให้ความร่วมมือกับศาลของพระศาสนจักรในการแบ่งปันเรื่องราวในชีวิต โดยเฉพาะในเรื่องความสัมพันธ์ในชีวิตคู่ที่ผ่านมา ว่าทั้งสองมีความสุขความทุกข์อุปสรรคและปัญหาอย่างไร เป็นเสมือนกับการมองกลับไปในชีวิตเพื่อพิจารณาว่าคำปฏิญาณในวันที่ทั้งสองแลกเปลี่ยนกันนั้นมีความหมายหรือไม่อย่างไรในชีวิต และอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้ชีวิตสมรสล้มเหลว

เรื่องราวในชีวิตคู่ที่ผ่านมาเป็นข้อมูลชั้นดีและเป็นหลักฐานที่จะช่วยให้ศาลของพระศาสนจักรพิจารณาได้ว่าการแต่งงานของเขทั้งสองนั้นมีข้อผิดพลาดอย่างไร และบางทีการที่เขาทั้งสองปฏิญาณกันอ่านไม่ถูกต้องก็ได้

โดยปกติแล้วศาลของพระศาสนจักรจะใช้เวลาในการรับเรื่องราวและสืบค้นคดีเป็นเวลา 1 ปีแต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพยานและหลักฐาน โดยเฉพาะพยานที่เป็นบุคคล พยานที่เป็นทั้งฝ่ายโจทก์ (ผู้ที่มาขอดำเนินการต่อศาลฯ) และฝ่ายจำเลย (คู่สมรส) ว่าพยานและหลักฐานเหล่านั้นสมเหตุสมผลและเป็นประโยชน์ต่อรูปคดีหรือไม่

มูลเหตุพื้นฐานของการประกาศการแต่งงานเป็นโมฆะ (Grounds of nullity)

โดยทั่วไปแล้วการประกาศการเป็นโมฆะมีหลายกรณีตามหลักกฎหมายของพระศาสนจักร แต่เพื่อที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน จึงขอนำเสนอมูลบทพื้นฐานที่เป็นประโยชน์ต่อคู่สมรสที่ไม่สามารถอยู่ด้วยกันได้เพื่อใช้พิจารณาดังนี้

1. บุคคลที่บกพร่องอย่างมาก ในการตัดสินใจ

แยกแยะ (Grave lack of due discretion)

เป็นสถานการณ์ที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งขาดการตัดสินใจเป็นอย่างดีหรือไม่เป็นผู้ใหญ่อย่างเพียงพอ ก่อนที่จะกล่าวคำปฏิญาณในวันแต่งงานต่อหน้าพระศาสนจักร อาทิเช่น เจ้าสาวจำต้องแต่งงานเพราะตั้งครรถ์ หรือเธอต้องแต่งงานเพื่อให้ฝ่ายชายช่วยรับผิดชอบเด็กที่อยู่ในท้อง แต่หลังจากที่สมรสกันแล้ว ฝ่ายชายกลับไม่มีความรับผิดชอบ หรือไม่มีความตั้งใจที่จะเป็นหัวหน้าครอบครัวอย่างแท้จริง เป็นฝ่ายหญิงที่ต้องรับผิดชอบครอบครัวอยู่คนเดียว จนเธอรู้สึกว่าการะหนักที่นี้เกินกว่าที่เธอจะรับได้

2. ความไม่สามารถของบุคคลด้านจิตใจ

(Psychological incapacity)

เป็นสถานการณ์ที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ไม่มีความสามารถที่จะรับผิดชอบหน้าที่และภาระของชีวิตสมรสได้ สาเหตุอาจเป็นเพราะภาวะทางจิตใจเป็นไม่เป็นปกติ ไม่อย่างใดก็อย่างหนึ่ง เพราะในการแต่งงาน คู่สมรสต้องมีภาวะทางจิตที่เป็นปกติ เพื่อที่จะรับผิดชอบชีวิตคู่ในครอบครัวได้เป็นอย่างดี ฉะนั้นหากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งขาดความสามารถดังกล่าว จึงส่งผลต่อคำปฏิญาณที่เขากล่าวในวันสมรสนั้น

แม้ ณ วินาทีที่คู่สมรสกล่าวคำปฏิญาณด้วยความเต็มใจและเข้าใจอย่างดีในธรรมชาติของการสมรสนี้ แต่เนื่องด้วยสภาวะทางจิตที่ไม่สมบูรณ์ จึงมีความเป็นไปได้ว่า คำสัญญานี้อาจเป็นโมฆะ ตัวอย่างเช่นความคิดปกติทางจิตใจ เขาและเธออาจมีพฤติกรรมเป็นปกติในวันแต่งงาน แต่ความคิดปกติทางจิตยังคงรุนแรงและเป็นปัญหาต่อมาตลอดชีวิตคู่ และในที่สุดทั้งสองอยู่ด้วยกันไม่ได้

ความไม่สามารถของบุคคลด้านจิตใจ จึงเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่แสดงว่า แม้ผู้บ่าวสาวจะกล่าวคำปฏิญาณแก่กันและกัน แต่เนื่องด้วยความผิดปกติทางจิต จึงทำให้เจตจำนงของผู้บ่าวสาวไม่ครบถ้วน และจึงเป็นสาเหตุ ทำให้ชีวิตสมรสมีปัญหาจำต้องล้าลากกันไป

3. ความตั้งใจที่เป็นปฏิปักษ์กับความหมายและคำสอนของการแต่งงาน (Intention cases)

ในกรณีนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับความตั้งใจ (intention) ที่เป็นปฏิปักษ์ (ตรงกันข้าม) กับคำสัญญาในการแต่งงานแบบคาทอลิก ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ประเภทดังนี้

3.1 ความตั้งใจว่าการแต่งงานนี้คงไม่มั่นคงถาวร (intention against permanence)

ตัวอย่างเช่น คู่สมรสอาจจะคิดว่าการแต่งงานนี้คงอยู่ได้ประมาณ 5 ปี 10 ปีแล้วแต่บุญวาสนา หากอยู่กันไม่ได้ก็แยกทางกันไป ความคิดเช่นนี้เราเรียกว่าความตั้งใจที่จะหย่าร้างในอนาคต (divorce mentality)

3.2 ความตั้งใจที่จะไม่ถือชื่อสัตย์ต่อกัน (intention against fidelity)

เป็นความตั้งใจที่จะไม่ถือชื่อสัตย์ต่อสามีหรือภรรยาของตน และคิดเสมอว่าความสัมพันธ์ยังเปื่อยยุ่ยอยู่เสมอ ตัวอย่างเช่น การมีบ้านเล็กบ้านน้อย หรือการเที่ยวล่าสัตว์ โดยไม่คิดถึงความรักและความรู้สึกที่มีต่อกัน

3.3 ความตั้งใจที่จะไม่ให้กำเนิดบุตร (intention against children)

กรณีเช่นนี้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งปฏิเสธยังแข็งกร้าวที่จะร่วมมือกับคู่สมรสของตนในการมีบุตร และความตั้งใจนี้ปรากฏตั้งแต่หลังจากที่เข่าทั้งสองสมรสกัน ตัวอย่างเช่น การคุมกำเนิด ไม่ว่าจะแบบธรรมชาติหรือแบบอื่นๆ หรือแม้กระทั่งฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์ โดยไม่มีเหตุผลเพียงพอ

4. การถูกบังคับและความหวาดกลัว (Force and fear)

คำสัญญาของคู่บ่าวสาวจะไม่ถูกต้องเลย หากคำพูดดังกล่าวเกิดจากความกลัวและการถูกบังคับ และสาเหตุนี้ทำให้เขาทั้งสองอาจไม่มีทางเลือกนอกจากจะแต่งงานกันและกัน

5. การแต่งงานอย่างมีเงื่อนไขอื่นๆ ประกอบ (Conditional consent)

กรณีนี้พูดถึงทำสัญญาอื่นๆ ที่นอกเหนือจากการแต่งงาน อาจจะเป็นเรื่องของวัตถุสิ่งของและผลประโยชน์ ซึ่งเป็นความคาดหวังของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหลังจากพิธีแต่งงานเกิดขึ้นเรียบร้อยแล้ว

6. ผิดพลาดและการหลอกลวง (Error and fraud)

กรณีนี้เกี่ยวกับความผิดพลาดและการหลอกลวงจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่ความผิดพลาดหรือการหลอกลวงนี้ต้องเป็นเรื่องหนักพอที่จะทำให้การแต่งงานเป็นโมฆะได้ ตัวอย่างเช่น ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจจะกล่าวว่า “ถ้าฉันรู้ว่า เขา/เธอ เป็นอย่างนี้ ฉันคงไม่แต่งงานกับ เขา/เธอ อย่างแน่นอน”

7. บางกรณีที่เป็นสามารถประกาศความเป็นโมฆะได้ ด้วยขบวนการ (Administrative cases)

บางกรณีก็พิสูจน์ได้ง่ายๆว่าการแต่งงานเป็นโมฆะตั้งแต่ที่แรก และอาจจะไม่ซับซ้อน ไม่ต้องมีการสืบสวนอย่างกรณีข้างต้น ตัวอย่างเช่น มีหลักฐานและพยานอย่างชัดเจนแล้วว่า เขา/เธอ เข้าสู่พิธีสมรสก่อนที่จะเข้าพิธีแต่งงานตามแบบของคาทอลิก ฉะนั้น การแต่งงานครั้งที่สอง นี้ก็เป็นโมฆะไปโดยปริยาย

เช่นเดียวกัน หากฝ่ายคาทอลิกแต่งงานนอกโบสถ์ โดยไม่มีพระสงฆ์ หรือได้รับการอนุญาตจากผู้ใหญ่ของพระศาสนจักร การแต่งงานก็เป็นโมฆะ เพราะไม่มีคุณสมบัติครบถ้วน (lack of form) คุณสมบัตินี้กล่าวอาทิเช่น คู่สมรสไม่ได้กล่าวคำสัญญาต่อหน้าพระสงฆ์/สังฆานุกร ไม่มีพยาน ไม่มีการอนุญาต ฯลฯ

กรณีดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อคู่สมรสที่ต้องการจะพิสูจน์ว่าการแต่งงานเช่นนี้ไม่ถูกต้องและเป็นโมฆะ

และฉันจะทำอย่างไรต่อไป ถ้ามีปัญหาเรื่องการแต่งงาน

โดยปกติแล้ว เป็นหน้าที่ของคุณพ่อเจ้าวัด หรือ สัตบุรุษทุกท่านที่จะช่วยกันเยียวยารักษา ไม่ว่าจะเป็กรณีที่เกิดขึ้นกับตัวท่านเอง หรือ คนที่ท่านรู้จัก ที่จะช่วยเขาให้เข้าสู่กระบวนการสืบหาความจริง อาทิเช่น หลังจากได้อ่านบทความนี้ แล้วรู้สึกว่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ตรงกับข้อ 3.2 “ความตั้งใจที่จะ ไม่ถือชื้อสัตย์ต่อกัน” เราสามารถดำเนินการดังนี้

- ไปขอเอกสาร “คำร้อง” ที่สำนักมิสซาตามพระศาสนจักรท้องถิ่น
- กรอกเอกสาร อาทิเช่น ประวัติส่วนตัวและของกลุ่ม ประวัติชีวิตและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
- กรอกมูลเหตุที่มาขอพิจารณาการแต่งงานว่าเป็นโมฆะ อาทิเช่น “เหตุเพราะคู่กรณีไม่มีความตั้งใจที่จะถือชื้อสัตย์ในชีวิตคู่ ตามที่ได้ปฏิญาณในวันแต่งงาน”

ในข้อสุดท้ายนี้สำคัญมาก เพราะศาลพระศาสนจักรจะรับเรื่องหรือไม่ขึ้นอยู่กับมูลเหตุเบื้องต้นนี้ หากการแต่งงานเป็นปกติ หรือไม่มีปัญหาประเด็นปัญหาแต่อย่างใด ทางศาลพระศาสนจักรก็จะมีความยากลำบากในการพิจารณาคดีด้วยเช่นกัน

เอกสาร
“คำร้อง”

บางสิ่งบางอย่างไม่ปกติในวันแต่งงาน ทำให้คำปฏิญาณบกพร่อง (ไม่เต็ม 100%) และเป็นสาเหตุให้ต้องเลิกลาถัน

เขียนระบุให้ชัดเจน ในเอกสาร “คำร้อง” ต่อศาลพระศาสนจักร อาทิเช่น

- ขาดการตัดสินใจแยกแยะ
- ไม่สามารถของบุคคลด้านจิตใจ
- ตั้งใจจะหย่าในอนาคต
- ไม่คิดจะเลี้ยงบุตร หรือ มีบุตร ฯลฯ

เขียน โดย บาทหลวง วรวุฒิ สารพันธ์ C.Ss.R. JCL

Catholic Priest & Canonist
Author & Administrator
Faith4Thai.com

*juris canonici licentiatius
หรือ JCL เป็นปริญญาทางกฎหมายพระศาสนจักร

Email: m_cssr@yahoo.com
FaceBook: Worawut Saraphan
Line ID: mcssrsp

ตัวอย่างใบคำร้อง ขอให้ศาลพระศาสนาจักรพิจารณาว่า "การแต่งงานเป็นโมฆะ"

สรุปประวัติชีวิตสำคัญๆ ของตนเอง และลำดับเหตุการณ์ตั้งแต่ รู้จักกันได้อย่างไร, เวลานั้นอายุเท่าไร, คบหากันก่อนแต่งงานนานแค่ไหน, อะไรเป็นแรงจูงใจหรือแรงกดดันทำให้ตัดสินใจเข้าสู่การแต่งงาน, มีใครคัดค้านหรือไม่, ชีวิตหลังแต่งงานเป็นอย่างไร, อยู่ด้วยกันนานเพียงใด มีลูกด้วยกันหรือไม่ และอะไรเป็นสาเหตุทำให้เลิกกรากันไป

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้าพเจ้าขอยื่นคำร้องต่อสำนักงานวินิจฉัยคดีสังฆมณฑล... เพื่อทำการศึกษาการแต่งงานของข้าพเจ้าว่าอาจจะเป็นโมฆะ ด้วยเหตุผลที่ว่า.....

.....

.....

.....

.....

.....